

HEGYALJA.

Zemplénmegyei ismeretterjesztő hetilap,

tekintettel Tokaj-Hegyalja érdekeire.

Megjelen:
hetenként egyszer,
Kedden reggel,
egy egész iven.

Szerkesztői és kiadói
iroda, Főutca Gyulay ház, hová
a kéziratok, pénzküldemények,
és hirdetések utasítandók.

Felelős szerkesztő,
és kiadótulajdonos:
Borúth Elemér.

Bérmentetlen levelek
csak ismert kezekből
fogadtatnak el.

Előfizetési ár:
Egészévre . . . 6 frt.
Félévre . . . 3 frt.
Negyedévre . . . 1 frt. 50 kr

A lapra előfizetheti LÖVY ADOLF könyvkereskedésében.

Válasz Kunsch urnak.

Kunsch ur a botbüntetés eltörlésének időszerűségét taglalgatva, a rationalismus és sensualismus szempontjaiból tartja megítélhetőnek e kérdést és úgy találja, hogy bár a sensualismus a botbüntetés barbár eszközét föltétlenül elítéli, kell a rationalismus követelményeivel is számolnunk, melyek nézete szerint a botbüntetés ideiglenes megtartását mellőzhetlen szükségül tüntetik föl.

Nem vitatva e nagyon abstract bölcsészeti nézponok gyakorlatiságát, mi határozottan tagadjuk, hogy a botbüntetés eltörlése mellett csak a sensualismus és keresztényi szeret szava emelkednék: mert sokkal hathatósban szólnak mellette éppen a józan ész, a tudomány s a jól felfogott politikai, és erkölcsi érdekek.

Századunkat nem lehet vádolni, mint-ha üres érzélgés és a humanismus ködös

eszméje vezetné egyedül a civilizáció pályáján. Mi az embert korunkban szabadabbá tette, méltóság s ön becsületét fokozta s előtte a szellemi haladás végtelenbe nyúló útját megnyitotta: nem a keresztényi szeretet befolyásának, a tudomány hatalmának köszönhető, mely legyőzve a mult századok barbárságát s sötét előítéleteit, megalapította a jog és igazságon sarkalló modern kultur-államot

Rationalisnak, igazságosnak nevezhető-e oly büntetés-nem, mely azt legjobban sújtja, kiben még él némi becsületérzés, kit ha megbotoznak, egész életére megbecstelenítettnek, hiszi magát; míg ellenben, a megrögzött gonosztevő talán jókedvvel állja ki a reá szabott fenytést s azután fityörészve áll odább? Itt hiányzik a büntetés főkélléke, hogy mindenkire nézve egyenlő következményekkel járjon: mert éppen az bünhődik legjobban ki legkevésbé érdemli.

Rationalis igazságos-e azon büntetés,

melyet helyrehozni, jóvá tenni nem lehet mely tehát a javítás minden sarkantyuját nélkülözi? Mert aki börtönben szenved, a javulás jelei s példás viselet által kieszközölheti büntetése kimondott mértékének megrövidítését, míg ha valakit egyszer megbotoztak, annak súlyát többé semmi földi hatalom nem szelidítheti.

Nem érhetjük el tehát a botbüntetés által minden büntetés kitűzött célját, hogy jövőre az elkövetett vétségek ismétlésétől megóvja; mert az elvetemült suhancznál, hol leginkább volna helye a büntetésnek, semmi hatálya sincsen, míg a nemesebb érzésű kedélyben a becsületérzés csiráját, minden társadalmi erénynek e legnagyobb garantiáját — kiöli és így az erkölcsöket teljesen demoralizálja, mi legkevésbé szolgál a társadalom érdekeinek biztosítására.

Éppen azért nem fogadhatjuk el Kunsch ur azon érvelését sem, hogy nálunk Magyarországon, hol a nép erkölcsi érzülete

TÁRCZA.

EGY MIZANTROP NAPLÓJÁBÓL.

III.

Csak ne látnán már mindörökre
E sóvár, éhes, kapzsi képeket!
Kik mosolyognak krokodilként,
Ah! engem is e mosoly ejte meg...

Kik sirnak, rinak... mig közelebb jő
A jámbor zsákmány, s aztán? — ah, tudom!
Kik között nincs egy perc biztonság,
Felfalnak egy vagy más uton...

Csak ne látán e büszke csürhét!
Mely jóra gyöngye, rosza még parány:
Mely baromnak nagy; istennek gúny;
Ördögnek gyáva, s magának — talány.

S én köztük élek s tőlük várom
Mindazt, mi fenntart, nyugtat, boldogit?!
Ah! nyomorult én! s nyomorultabb,
Ki itt még „szép”ről álmodik!...

Ha van e földön túl is álom,
Mely örökkön tart s kedves is lehet:
Ugy vesszok el ma! s álmodjam, hogy
Ember az embert falta fel! — s hogy
Az utolsó a féreg ette meg!!

BENEDEK ALADÁR.

Az ércz szobor.

E meglepetések naponként megújultak.
Nemcsak szükségéről gondoskodott egy láthatatlan kéz; de még legkisebb kíváncsi is teljesültek, melyeket alig mondott ki, s melyekben

János és Erzsébet részességét föltenni nem lehetett. Richard firkesző tekintete gyakran irányult a titokteljes alak felé s éles látása, vagy gyermekkori babonás hiedelmeinek visszatérte okozta-e, de neki úgy látszott mintha életet fedezett volna fel ezen szűk mozdulatlanágban. Többször vélte egy lehellet nesztét, vagy egy ruha susogását hallani. Képzelné mindig élénkebben foglalkozott a Lennarkok e védnökjével. A hit és kétely közt lebegve végre nem tudta, mihez tartsa magát.

Honának e foglalkozás egész mulatságot okozott, fölesigázta képzeletét, tevékenységet biztosított egyedüliségének s messze űzte az unalmat: — szíve egészen vele volt elfoglalva s elhatárá végig játszani védnöi szerepét.

Fölhasználta nagybátyja távollétét, s más csecse-becséken kívül, színes ólomlapokat helyezett asztalára, melyek az akkori nemesség kedvencz foglalatosságai közé tartozó szerelmi rejtélyek rajzolására voltak alkalmasak. Midőn Richard lépteit hallá, hirtelen elhagyta a könyvtárt s ez Stampstól követte belépett.

„De mylord, bizonyos-e benne, hogy saját vesztére nem tör?” kérdé „nem fél-e, hogy ama németalföldi kapitány elárulja.”

„Nem, a Prescottok biztosítottak, hogy már több menekült szállított Frankhonba”, viszonozá Richard.

„Tehát száműzetésre határozza el magát kárhóztatni mylord?”

„Meg kell lennie, János, a fegyvertől most már mit sem remélhetünk. A kerület minden királypártijával beszéltem, kardjaik hüvelyökben várnak jobb időket. Ók maradhatnak, én azonban biztos és nagy veszedelemnek teszem ki magamat, ha tovább itt időzöm.”

„S hol akar mylord hajóra szállni?”

„A kis öbölben várand rám egy bárka.”

„S mikor?”

„Mihelyt az est beállt.”

Egy könnyed zaj hallatszott a beszélők

megett, mire egyszerre fordultak meg.

„Mi az?” kérdé Stamps ijedten.

„Nem tudom” felelé Richard ámulattal.

„Tehát szintén hallotta?”

„Mindenesetre, a hang e szobor felől jött.”

A bérlő karon ragadta urát. „Milord vigyázzon magára!” hebegé „szavamra ő az.”

„Ki az az ő?”

„Nos... az ezüsttündér.”

„Mit akar ezzel mondani?”

„Sértve érzi magát, hogy mylord más oltsalmat keres, mint az övét?”

„Balgá!” fakadt ki Richard. „Segítség sietve összeszedni holmimemet.”

Ezután hozzáfogott a butorokon széthányt apróságai gyűjtéséhez. Stamps nyilván látható kedvtelenség és vonakodással követte példáját, miközben ismétlé, hogy Lennark ur csak a hatalmas védnök ingerli, ki sohasem fogja neki megbocsátani távoztát.

„Jelentse ki akkor nyiltan ohaját” szakította meg mosolyogva Richard.

E pillanatban egy könnyű test esése által okozott zöreij vontá magára figyelmüket. Richard körültekintett: egy összehajtott papiros szelet feküdt a szobor talapzatánál. Fölemelte s kibontá. Következő szavak képezték tartalmát: „Maradj, akarom.”

Nem lehet a hatást kellően festeni, melyet a csodaszzerű esemény benne költött. A szoba hátrészeig vonult vissza s merőn szemlélgeté a kabalistikus tekerestet. Miután néhány percig hasztalanul keresett magyarázatot, lemondott arról.

„Bárki légy, ki fölöttem örködöl,” mondá hangosan, köszönöm; engedelmeskedem ■ Preskottat tüstént értesítendem elmaradásomról” E szavak után fölkapta nemez kalapját ■ fegyverét, és János által követte távoztát.

(Vége köv.)

alanti fokon áll és folytonos sülyedése tapasztalható, kivételesen szükségesebb a botbüntetés fenntartása, mint más nagyobb műveltségű néppel bíró államokban. Eltekintve attól, hogy ez talán a magyar köznép jellemének méltatlan befekettése, s például honunkban az irni-olvasni tudók aránya sokkal kedvezőbb, mint Franciaországban, hol pedig a botbüntetés már, rég eltöröltetett — Kunsch ur állítása csak a botosztatás eltörlése mellett bizonyít. Ha Kunsch ur a nép erkölcsösségének folytonos sülyedését a botbüntetés fenntartása által ellensúlyozhatni véli, joggal kérdezzük, miért nem lett eddig ez irányban semmiféle intézkedés? Hisz a botbüntetést a múltban bőven és folyton alkalmazták! Itt éppen Kunsch urnak is be kellene önmaga előtt vallania, hogy a botbüntetés eddigi következetes használata, csak a nép jellemének elfajulását, a bűnök szaporodását és az erkölcsök romlását eredményezte, amint az másképp nem is lehet. Szomorú tény, melyet a botbüntetés mellett fegyverrel használni nem is szabad! Az volt mindenkoron a hatalmaskodás és önkény perfid logikája, hogy mintán a brutalitás és erőszak eszközeivel a népet demoralizálta és a jobb érzést megmetyeljezni sikerült: a minden morális féket vesztett tömeg ellenében, eszközeinek folytonos használatát annál szükségesebbnek lehetett nyilvánítani, és a társadalom fenyegetett rendjé s békéjének örve alatt, permanens alkalmazását fogatosítani. Igen jól illenek a Benjamin Constant a mélyelmű francia állambölcsész szavai mindazok ellenében, kik a barbár módozatoknak, habár csak ideiglenesen fenntartása mellett buzognak! *On s'agit dans un cercle vicieux. On marque un epoque, qu'on est certain de ne pas atteindre, car les moyens choisis ne lui permettent pas d'arriver. La force rend de plus en plus la force necessaire; la colere s'accroit par la colere. S valóban az emberiség felszabadítását ezéző és századunkat örökké dicsőítő tények egyike sem nyerhetett volna ily uton sohasem testesülést!*

Természetesen a botbüntetés eltörlése nem lehet azok inyére, kik embertársaik rovására a hatalom kiváltság élvezetét vadászzák. Minden reform, mely régi meggyökerezett visszaéléseket s jogtalanságokat szüntet meg, átmeneti akadályokba ütközik és sokszor jogosult egyéni érdekek sérelmével jár, melyeknek azonban a közérdekek előtt meg kell hajolni. Így volt a jobbágyok felszabadításával a közteherviselés keresztülvitelével. S a botbüntetés eltörlése még legkevésbé ütközik ily igazolt akadályokba. Ellenkezik nemely bírósági személy megszokott kényelmével, kiknek kormánypálcája valamely mogyorófán az ősi határban termett, s kiknek tetszhetik brevi manu hatalmukat éreztetni; ők feljajdulhatnak, mert ha a botot kicsavarja kezeikből egy igazságos és humanus törvény, mondhatjuk: vége tudományuknak. Ellenkezik talán sok gazda és földesur személyes érdekével, ki szolgáját és kocsisát, mint Magyarországon szokás, oly tettek miatt fenytett meg, melyeket soha müvelt állam büntető kódex véteknél nem declarálhat, s ki nem fog ezentul oly hamar végezni, ha alárendeltjének elzáratása által néhány napig kénytelen volna őt nélkülözni saját kárával. S így elförmednek mindazok, kik a nép tudatlansága és lealázásából hasznot húznak.

Sokkal több eredményt lehet várnunk éppen a legelvadultabb és teljes állatiasságig sülyedt embereknél a börtön alkalmazásából, mely egy időre elvonja szokott kicsa-

pongásaitól s garázdálkodásait lehetetleníti, mint ha deresre huzatják, mit nem igen bán, ha csak hamar megszabadulhat. Az még nem baj, ha, mint Kunsch ur beszéli, a paraszt már most így szól. „Vagyok én is olyan ur!” Ez csak felébredt önértéket és jogainak öntudatát jelentené. Vagy talán éppen azért kellene botoszni a parasztot, hogy tanulja meg, miszerént ő emberi méltóságának elismerésére nem számolhat, hanem csak úgy tekintetik, mint egy vadállat, melyet szelidítése végett verni és ültetelni kell? Nálunk nagy hűhóval hirdetik a demokrátiát, de nem botoszni! — Ija paraszt, az már más! —

Emlékszem, egy angolhirlap a nyilvános megvesszőztatás behozatalát ajánlotta bizonyos undorító bűnténynek bírói megtorlásánál, melyek sajnós, csak a műveltebb osztályhoz tartozó remlott jellemű és feslett kedélyű férfiak között fordulnak elő, melyeket azoiban, minthogy nem idézik elő közvetlenül a társadalom békéjének megzavarását, a törvény nem büntethet keményen. Ha van némi észszerűség a botbüntetés gyakorlatában, talán ez ajánlott esetben volna leginkább elfogadható alkalmazása, mert az ilyképp fenytettek, már értelmiségüknel fogva éreznék a szenvedett erkölcsi esorbát s így bűn és büntetés, kellő arányt tartanának. Elfogadja ezt Kunsch ur?

Teljesen egyetértünk Kunsch urral, hogy börtönrendszerünk javítása is szükségeltetik, ha a botbüntetést eltörlöni akarjuk. De ebből csak az következik, hogy haladéknél nélkül létesítsünk fegyházakat, miszerént igazságszolgáltatásunk szegényletes szennyfoltját törvénykönyveinkből minél hamarabb kitörlhessük. A botbüntetés megszüntetése, mint Horváth Boldizsár miniszter ur a felsőházban kifejté, csak sietteté né börtönrendszerünk üdvös reformálását, mit létesíteni már égető szükség, ha csak nem ily módon is gyarapítani a demoralizatio elemeit. Várni Kunsch ur óhaja szerént, míg általános anyagi jólétnek fogunk örvideni és a köznevelés által a népszellemi kimüvelése is el lesz érve, nem volna egyéb mint kultur-törekvéseinknek ad calendar graecas halasztás. Népet nevelni akarni, melyet botosznak már magában majdnem absurdum! A nevelésnek kezdődnie kell az emberi méltóság tiszteletével és az önbecsület fölébresztésével, mit a botbüntetés már csirájában elől. Anyagi gyarapodást pedig csak a munkakedv és műveltség fokozásával fogunk elérhetni; mindezt határozottan kizárja a botoszás szereplését.

Meglehet, hogy felfogásunk téves, meglehet, hogy a botbüntetés fenntartásának jelentőségét igen sötét színben látjuk. Hanem ha káros következményeit tuloltuk volna, kérjük, miért akarják fenntartását csak az alsóbb néprétegekre szorítani? Nem érdemli e ugyanazon bűn ugyanazon büntetést mindenkoron? Az nem lehet kifogás, hogy az intelligensebb osztályok becsületérzetét kimélni kell, és a köznép már annyira sülyedt, hogy nincs mit benne előlni. Mert, ha elismerik, hogy a botbüntetés előli a becsületérzetet, ott hol van, el kell ismerni azt is, hogy meggátolja keletkezését és kifejlését, hol még nincs, s jaj azon nemzetnek, melynek törvényei az ember e kincsét lábbal tapodják! A nemzis kikerülhetlenül bekövetkeznék s az apák vétkei az irás rettentő szavai szerént keményen megboszulnak magukat a harmadik s negyedik ivadékig.

M E.

Büntetéssel nem lealázni,

hanem fölemelni kell.

I.

A szokás, idővel rendszerént megrögzött előítéletnek veti meg alapját. Bálványkép melynek összezúzását csak évek hosszú sorát lehet eszközölni, s még akkor is folyton akad imádókra. Hivatkozzál ész, szív és tapasztalatra; rátsd le a leplet, az állítomást, hitványságairól: még azután is fognak akadnak kik mahomedáni nyugalommal borulnak majlábai elé, a lélekismeret habozásával fedve teiteket.

Ily ezredéves előítélet képezi talpkövével testi büntetésnek. Anál veszélyesebb, mert régi, mert hosszú időtartamon át mélyen vést be magát az emberi kedélyekbe, s hálót, sült átláthatlan hálót vonva az ész elé, elvágta az utját a vizsgálódás előtt, vagy kétes esetekben is, a vizsgálódásnak egyik legrosszabb faját, az előítéletekkel meghomályosított, faszeg búvárlást honosítá meg.

Mily gyenge eszközök állanak aztán az ily módon szerzett meggyőződés védelmére, mely kevés esattanós érv fölött rendelkezik: tanusítja Kunsch urnak, a „Hegyalja” 19-ik száma hasabjain megjelent, s a botbüntetés fenntartása mellett pálcázta törő cikke. Fényesen lett általa bebizonyítva, hogy ez ügyet nem csak védeni, de sőt menteni sem lehet. A cikkek a legszenbeszökőbb ellenmondások halmaza.

Kirívó vonásokban eseteli a középkor fanatikus büntetés-módját, melyek lealázták az emberiséget. Pátoszszal ömleng ez undorító büntetésnek ellen, helyesli azoknak nézetét „kik a kínzóeszközök, s ezek között a botbüntetés eltörléséért érzem szempontjából küzdenek. De nem helyes elhető, — ugymond tovább, — ha tisztán értelelem szempontjából itéljük meg azt”. E tan szerént, az az a kínzó eszközök fenntartása mellett kardoskodnék. Magát az elvet ily ridegen kimondani anyyi, mint a testi büntetések eltörlése mellett harezolók malmára hajtani a vizet.

Soha az ész, a középkorban szokásos büntetési módot, mint üdvhozót, javasolni nem fogja, nem javasolhatja. Ha az ész ezt, mint kiegészítő módot javallaná, elvesztené tanács, és irányadó szerepét, és vezérfonalul az élet benyolodott viszonyai között, többé nem szolgálhatna. Az ész e fogást, mely rovására történi, visszautasítja. Ép az a bibéje az emberi nemnek, hogy az észszerűtlent, az ész czége alatt eszeleksi, s bűnbak gyanánt, minden botlásait ráaggatva, az áldozatserpenyőbe dobja.

Maga cikkező is elborzadt az elvnek ily alakban kimondásától, mindjárt szabadkozni kezd tehát, s kétségbevonja, mintha ő „az ököljog korát” ohajtana vissza. Sőt tovább megy, s a következő szakaszban „anathémát mond minden néven nevezhető barbarismusra.” De azért, folytatja, „helyzetünk s viszonyaink a rationalismus szempontjából követelik, hogy a barbarismus szelidebb nemét: a botbüntetést még most fentartsuk.”

Megvallom, a vitatott tárgy komolyságadaczára is, mosoly lebbent át ajkamón, e sajtóságos bizonyítási módozatra. A pápai csatlanság egy új neme, átkok dörgedelmes özőnébe burkolva, kopott ötlet ugyan, de ily alakban, a testi büntetés melletti philippikák közöl ékelve, meglehetősen nevezéges elem. Atkol mondani minden néven nevezhető barbarismusra, mégis a botbüntetést, mint a barbarismus egy szelidebb nemét ajánlatra méltatni, már becsnat a kifejezésért, — a jezsuitismus kátéjának tantételeiből van meritve. Így az ajánlattevő magát is átkok alá veti, mint, ki nem átalja, az önmaga által megátkozott eszköz fogatba vételét ajánlani. A czél szentesíti az eszközökféle gondolatmenetnek, fanyarize, s még fanyarabb gyümölcei teremnek.

Azon elnyűt phrázis, melyet e hirtelen véleménycsere indokolásul egy füst alatt felhoz, t. i. a köznép erkölcsi emelkedettségének hiányát: egy kiaszott múmia, melyet sajtóságosabbnál sajtóságosabb divat szerént felöltöztetve, akkor szoktak rendszeren ok gyanánt mérlegbe dobni, midőn semmi kézzelfoghatóbb, s legalább egy szemernyt nyomó érv felett nem rendelkezhetnek.

Gyermekek elijesztésére rémekről mesélni, és szellemeket borzalmasvázakba bujtatni, felfogható komédia; ám a büntetőjog terén az erkölcsi sülyedést kizárólag a köznépnek vetni szemére: bizony számalomra méltó agyrem.

Avagy ki? S ha így az eddigi fog De már most mértékül; mo ban az erköl

Az egy ja, egyenlő tésnekem al nös személy semmisülés t czogói oly d bűnt követ e a 25-öt M nagyobb be mélet? Ped függés. Ez

Amit makról tan hogy a mű nak, s így megengede között is ta és zömök eg halna; de ban erköl bek sok i müvelt tar

Igaz népuevelés gója. De volt, mely lelkileg fe hogy ez a gondolato a tárgy k midőu au vagyunk, littejük, és sikert

Az elfogu kell, hogy get anyas az erköl tetésmód verni ki „szemére anyyi, m legesekely a lélektar léptek ve magukna anyagiás nek kim felszeg előlni.” külsőség emberi különbö tették: eltévesz azon né a legelv a becsü talat so

Ánya t hibájuk zoldasz ama sz ragadn saját sz mik be a harc egy hi marade népet tanulu kifent tak m

Legye el a p remtői pillana de ne ménye kardo adjon péuze korlat sást é

A tár lami c tömeg

szilaj de ne jollem nép a

Avagy talán más osztálybeli soha sem hág ki? S ha igen, ez erkölcsileg emelkedettebb? Az eddigi fogalmak ellenkezőről tanuskodnak. De már most ily büns lelkületét véve zsinórértékül, mondjuk ki mindenkire általánosságban az erkölcsi érzet hiányát, — tehát botozzuk őket?

Az egyenlőségnek elve méltán megkívánja, egyenlő bűnök esetében, ugyanazon büntetésnek alkalmazását, tekintet nélkül a bűnös személyiségére. Azon idők szellemét a megemlékezés hantjai fedik, midőn egy nemes porczogói oly drágák, oly sérthetetlenek voltak. Ha bünt követ el, am tessék rajta is elhagadulni a 25-öt Műveltségénél fogva a bűn különbeis nagyobb betudás alá esik. Nemde szigorú elmelet? Pedig megvan benne a logikai összefüggés. Ez legalább nem álokoskodás.

Amit némelyek ezen középkori jogfogalmakról tanuskodó kiváltság mellett felhoznak, hogy a műveltebbek gyengébb testakattal bírnak, s így physikai okokból, kivétel alá esnek, megengedem. Azonban tagadhatlan, hogy ezek között is találkozik kellő számmal oly életerős, és zömök egyén, ki nehány botlítás alatt meg nem halna; de viszont nincsenek-e a köznép sorában erkölcsileg emelkedettek, sőt emelkedettebbek sok ilyenek tetsző, s ilyenek rovására a művelt társaságokban térfelgő kaputostnál?

Igaz ezikkezőnek azon állítása, hogy a népnevelés az erkölcsi emelkedettségnek főurója. De hiszen igy már a kules is kezében volt, mely által ama alásülyedt, szilaj népet lelkileg felemelni lehet; így őrmaga beismerte, hogy ez ama kellék, mely az aljast magasabb gondolatokra vezérli. Nagy tapogatózás, és a tárgy körüli járatlanság szükséges ahhoz, hogy midőn ama nemesebb rendű eszköz birtokában vagyunk, melylyel ezelnkat biztosan megközelítjük, mégis egy más, amattól távolabb álló, és sikert korán sem biztosító után kapkodunk. Az elfogultság vak istennőjének vezetése alatt kell, hogy álljunk akkor, midőn lelki betegséget anyagi gyógyszerrel akarnak orvosolni, sőt az erkölcsileg alásülyedtbe lealázó, állatias bűntetéstől által lélekemességet oltani. Bóttal verni ki a lélektompaltságot, veréssel szoktatni szemérem, önbecsülés, és erkölcsi öntudathoz annyi, mint számítani a bűnből a létezőnek legesekélyebb parányát. E teori ellenkezik a lélektan ismeretével. S bizonyára, kik először léptek vele sikra, kevés jártasságot szerzhettek maguknak e tan terén, s mindent a pusztá anyagiasság szemüvegén tekintettek. E nézetnek kimaradhatlan következménye aztán azon felszeg állítás, hogy a bűnösben „nincs mit előlni.” Dehogyan nincs! Azok, kik nem egyedül külsőségek után indultak, hanem behatottak az emberi kedély mélyére, s annak felszínét a legkülönbözőbb helyzetben tanulmányai tárgyává tették: ellenkező álláspontra jutottak. Csak eltévesztett, félrevezetett, irány vallhatja azon nézetet, hogy a bűnösben, legyen az bár a legelvetemültebb néposztályból, kiván aludva a becsületesség minden szikrája. A köztapasztalat sokszor kikacagta e tant.

Am engedjük meg, hogy a népnevelés hiánya tökéletesen elaljasítá köznépünket. Az ő hibájuk-e az? Ők foglalják-e el a törvényhozói zoldasztalokat? Ők alkották a népboldogítás ama szebbnél szebb törvényeit, melyek ezeket ragadnak el az eke mellől, ezeket fulasztanak saját szírvérők patakjába, s mig milliókkal tömik be, a fegyveres beke nyomorult czége alatt, a harczi isten száját: a nép felvilágosodásának egy hitvány mécsent szentelnek, melyet faggyumaradékokkal pislogtatnak a haza oltárán? A népet botozzuk azért, mert nem volt alkalma tanulni? Egy örültet akaszunk-e fel, mert a kifent tört, mit másnak meggyilkolására nyomtak markába, az ajándékozónak mellébe dőfi? Legyenek uraim önök következetesek, verjék el a port először azokon, kik e balhelyzet teremtői, és fentartói, s én fogadom, hogy ama pillanattól kezdve táborukban fognak szemlélni: de ne iparkodjanak e viszás állapot következményeit, a néppel, az áldozattal érezeteni. Ha kardot képes az állam polgárai kezébe adni: adjon könyvet is; laktanyákra van kihányó pénze: legyen iskolákra is; ha a fegyvergyakorlatot be taníthatja: taníttassa be az olvasást és írást is. Ez utóbbi erkölcsi kötelessége. A társadalmi együttétet biztosítani, és az állami célokat valósitani ezzel, s nem szuronyok tömegével lehet.

Azt, hogy népünk, véralkatánál fogva, szilaj természetű, nem akarom kétségbe vonni; de ne vitassuk el tőlök ama többrendbeli szép jellemvonást sem, mely viszont sajátja. A mely nép a politikai érettség azon sokára bir felemel

kedni, melyen a mi köznépünk áll, bizonyára bir fogékonyssággal erkölcsi emelkedettségre. Tessék a magot ápolni, s nem csirájában, lealázó büntetés által elfojtani.

Az iszákosság terjedését sem lehet amugy könnye den, általánosságban kimondani. Az, hogy egyes községben ily jelenségek elharapódzva mutatkoznak, még nem jogosít fel, mindenkit egy kalap alá vonni. A kivétel nem szabály. Különb is nem egyedül a köznépnek vethető szemére. Ily példák más osztályokban sem ritkák. Vannak városok, hol a köznép, sőt a művelt osztálynak soraiban is meglehetősen uralomra vergődött az iszákossági hajlam, mely annyi sok rosznak szülőanyja. De ép ez oknál fogva, ennek rosz oldalai miatt, kiválóan az alsó néposztályt sújtani, jogtalan büntetésjogi elmelet volna. Jogtalanság pedig, társadalmi kormányzás alapjául nem szolgálhat. E bajból is népnevelés által ránthajjuk ki az aljasodásnak indult néprétegeket.

(Folyt. köv.)

Főváros.

o Honvéd Iskola. Miután a honvédcadre-k kiegészítéséhez még körülbelül 2000 tisztre van szükség, s ezek nagyobb részének már a jövő évben kell kinevezetni, annál fogva az általános védkötelezettség törvénynyé váltá óta létező és folytonosan dicséretes közelmérésben részesült „katonai tanfolyam” igazgatója Heimerle Ferencz a m. kir. honvédelmi ministerium engedélyével egy honvéd tisztek kiképezésére irányuló külön tanfolyamot szervezett. — A hadtudomány kiképzés, mely itt a fentemlített ministeriumtól kiszabott feltételek értelmében, teljes terjedelmében fog nyújtatni, a honi viszonyokhoz gyakorlatilag lesz illesztve. Ezen tanfolyam, melyre a beírások már folynak, folyó június 10-én fog megnyitni. A vizsgák a (Pest Deák Ferencz-utca 10. sz. a.) tanhelyiségekben az illető királyi katonai bizottság előtt november végével leendnek, mire aztán a sikeresen végzették a szabadságosok állományába tartozó honvéd tiszteknek fognak kinevezetni. (D — n).

o A m. kir. honvédelmi ministerium, mint pesti tudositónk írja, megkeresést intézett a közös hadügyministeriumhoz, a törvényhatóságok több rendbeli sürgetései által utalva, — a hírlapok által is oly gyakran emlegetett tárgyban: a katonáknak szolgálálaton kívüli fegyverviselése tárgyában, felszólítva ezt, hogy a közóhajnak engedve, szüntesse meg a sok véres összeütközésre alkalmat nyújtó és a polgár személyes szabadságát veszélyeztető intézményt. Ugyanez alkalommal éles bonczkes alá veszi a hadügyministernek egy izbeni tagadó válaszát.

o Jeles ifju költőnk, s lapunk munkatársa Benedek Aladár (családi nevén Náray Iván) e napokban sulyos veszteséget szenvedett. Édes atyja, Náray Antal, Schakespeare „Romeo és Juliája”-nak legelső fordítója, 75 éves korában Pesten elhunyt. A boldogultat személyesen is volt szerencsénk ismerni, minek folytán a gyászhir is ránknézve kétszeresen érszékenyebb hatással van. A temetést a magyar iroí segélyegylet rendezé, s viselte az altakarítási költségeket is.

Hirharang.

* **Czelder Márton** missionárius előfizetést hirdet „A budapesti s moldaláh-törökországban levő több ev. ref. s részben róm. kath. magyar egyházak története” czimű művére. A 15 ivnyi könyv tiszta jövedelmének fele az Erdélyben megkezdendő protestáns magyar missio alapjára fordítattik. Az előfizetési pénzek f. é. július végéig Romániában bukeresti lelkész t. Kántor Lajos urhoz, Magyar-Erdélyországban sárospataki nyomdász Steinfeld Béla urhoz küldendők. Előfizetése díj: 1 frt. o. é.

(!) **Vandruska A.** torna-tanár tegnapelőtt mutatta be szépszámu közösg előtt velocipéde uőgyakorlatait a tornaépület előtti téren. Valóban meglepő az ügyesség, melylyel a legnehezebb feladatokat megoldania sikerült, miert is a közösg gyakori tapsaiban részesíté. Mint halljuk többen szándékoznak a sport ez új és mulatságos nemét megtanulni, mely — hallomás szerént — mindössze is csak 10 frtba kerül.

* **A megyei börtönbe** egy titokteljes kalandornót kísérték be e napokban Lúczról. A vád, mely e nőt legközelebről is legvilágo-

sabban terheli, egy, a négy sarkán 4 nagy fekete-sárga fonállal átfoglalt, peccéttel ellátott királyi diploma birtoklása és koholása. E diplomát, mint a lefoglalt kéziratokból kiderült, maga e nő állította ki azon látszólagos czélzattal, hogy annak segélyével a községi lakosokat tévutra vezesse s ezáltal magának ha nem is hasznót, de lekalább tekintélyt eszközöljön. A diploma tartalmából az tűnik ki, hogy e nő az ő szatócs-boltocskájában pálinkát is mérven, az illető regalejogbérli föllépése következtében, a tilos-árúk elkoboztattak s valószínűleg meg is birságotlatott, mely fölötti elbusulásában ez okmány gyártására vetemedett. E diploma szerént, a bérlő teljes kártalanítására köteleztetik e nőnek, egyszersmind a község lakosságának meghagyatik, hogy az adókönyvecskéket adják át megvizsgálás végett e nőnek, aki a könyvecskéket azután őfelségéhez terjesztendi. Az egész büntény egy ártatlan elmebeli tévedés szüleménye lehet, melylyel nemannyira másokat, mint magát csalta meg e szerencsétlen nő.

* **Ungvárról** egy, a pénzügyi igazgatóság kebeléből az adóhátrálékok behajtása végett, a szerencsi szolgabírói kerületbe kiküldött számtiszt L. J. a behajtott pénzekből 700 frtot elkölvén, jelenleg megyénk feny. törvényszéke előtt bűnperben áll. A boldogtalan számtiszt azzal menti magát, hogy e tett elkövetésére őt nyomasztó családi körülményei s elviselhetlenné vált pénzzavarai kényszeríték, amit még az is növelt, hogy utazási általánynak kiutalásával az illető pénzügyi igazgatóság a kétségbejótésig késlekedett. Mennyiben van e mentésnek alapja, mennyiben nincs, nem tudjuk, ezt tehát csakis mint ilyet közöljük: de lehetlen észrevélenül hagyunk a pénzügyi igazgatóságnak azon eljárását, melyszerént az adóhátrálék behajtásával, épen egy oly individuumot bizott meg, akinek fizetése már hónapok óta letartóztatva lévén hitelezői által, a pénzzavar esélyeinek, előreláthatólag nagymérvben ki volt téve. Meglehet, hogy az adóbeszedés körüli rendszabályok, teljesen fedezik az igazgatóság ez intézkedését: mindazáltal, tekintve az adó kényes-voltát egyrészt, s másrészt ismerve a kiküldött közeg szorult anyagi viszonyait s könnyelmű költekezéseit, praeservatívákról okvetlen kellett volna gondózkodnia.

× **Günczler Ignác** helybeli szatócsnak a főntezán levő Somogyi-féle ház alatti boltja, folyó májushó 22-edikére viradóra, ismeretlen tettesek által feltörtetvén, több értékes árúk tolvajoltattak el. Ismét egy újabb szomorú adat közbiztonsági intézményünk gyarlóságainak sorozatához.

× **Nagy-Mihályban** folyó hó 12-én történt meg a magyar-gácsországi vasut munkálatainak ünnepélyes megkezdése. Az első kapavágást, zeneszó és tarackdurrogások közt, Szirmay Antal gróf tette. A szabadég alatt rögtönzött lakoma közben, Matolay Viktor, lapunk derék munkatársa emelt poharat, megemlékezvén az ünnepély tárgyáról, az alapítokról s a vállalkozó Braun testvérek-ről, kik a munka kiviteléhez erőlyesen hozzáfogtak. Említésre és elismerésre méltó Sztáray Antal grófnak azon dicséretes tette, melyszerént az építést a legnagyobb kézséggel engedte meg földbirtokain, még mielőtt a kisasajátítási eljárás csak is kezdetett volna. E szép példát többen is követték. Szirmay József, Szirmay Gyula, Szirmay Sándor és gróf Andrássy György szintén megengedték földterületeikben az építést. Reméljük, hogy a többi birtokosok sem fognak nehézségeket gördíteni a tovább építés elé, mihelyt erre fölkéretnek.

× **Gróf Battyány Lajos** magyarországi első miniszter elnöke hamvainak a sz. Ferencz rendiek egyháza sírboltjából f. évi június 9-én a városi köztemetőbe leendő ünnepélyes áthelyezése alkalmára, Zemplénmegye részéről Kazinczy András elnöklete alatt, gf. Sztáray Antal, gf. Szirmay György, Szögyény Imre, Draveczky Alajos, b. Sennyei Lajos, Szövényi József, Dókus József, Évva András, Stépan Mihály, Szirmay Ödön, Kazinczy István, Kossuth Pál, Szakácsy Dániel, Zalay István, Harkányi Károly, Mezössy László, Payzsoss János, Szányi Gyula, Lónyay Ödön, Szerviczky György, Zsolnay Endre, Szirmay Rál, Vass Gyula, Molnár József, Vladár Ervin, Orosz Sándor, Piliszy Ferdinand, Szeghy Gyula, megyei bizottmányi tagok, s Boronkay László, és Nagy Gyula főszolgabírák küldettek ki.

Hirdetések díja:
egy hasábos petit sor egyszeri beiktatásánál 7 kr. kétszerinél 6 kr. többszörinél 5. kr. Bélyegdíj: külön 30 kr.

HIRDETÉSEK.

A nyílt térben minden hasábos garmond sor díja: 10 kr., mely mindig előlegesen fizetendő.

ÉRTESÍTÉS.

Alulírott tisztelettel jelentem a nagy érdemű közönségnek, hogy ujonnan felszerelt

Bőr, szőrme és szücs áru-üzletemet

megnyitván, mind ezen üzletbe vágó megrendeléseket u. m. férfi és női utazó és divatöltönyöket legjutányosabb árakon s pontos kiszolgálás mellett a nagyérdemű közönség figyelmébe ajánlani bátorkodom.

Egyszersmind a t. cz. közönség által reám bízott téliöltönyök megóvását, kijavítását s pontos kiszolgáltatását eszközözlendem.

Ifjabb Majorossy Sándor.

REICHARD

testvérek

a.-a.-ujhelyi vegyeskereskedő cég ajánlja a nagyérdemű közönségnek, bizományban lévő:

1) Boroszlói Meyer G. A. W. világhírű fehér mellszörpét, mely mindennemű idült köhögések, mellfájások, náthaláz, elévült rekedtség, torokbántalmak s tüdő elnyálkásodás ellen világszerte a legkielégítőbb sikerrel használtatik.

2) A híres pagliano féle szörpöt (Pagliano florenci tanártól).

3) Dr. Pearce Eedw. gyomorszeszét mindenféle gyomor bajok, étvágyhiány, gyomorgöres és főfájás ellen.

4) Török Józ. fogszivarkáit.

5) Kröczer Agoston giliszta-csokoládéját.

6) Gruber macassar-olajhajkenőcsét.

7) **Mixtura stomachohepatika**-féle erősítő italt, mely erősíti az idegeket s különösen a gyomrot, a beleket, s előmozdítja az étvágyat; továbbá jó sikerrel használható a meghűtések ellen s így különösen ajánlható azoknak, kik foglalkozásuknál fogva, a hideg lég befolyásának vannak kitéve, valamint a lábadozóknál kitűnően jó hatást gyakorol.

8) **A kassai műmalom lisztkészítményeinek** raktárát, hol eme készítmények a folyó árjegyzék szerint, vitelbér számítás nélkül, a legnagyobb mennyiségben bármikor feltalálhatók, ezen kívül.

9) Mindenféle fűszer-, norinbergi-, dísz-, porcellán, s köedény-árukat, melyek fennirt kereskedőcégnél, a legjutányosabb árak mellett kaphatók.

10) Szállítmányi és bizományi üzletét.

11) Végül a fentebbi cég tisztelettel tudatja a t. cz. közönséggel, miszerint f. évi ápril hó 1-től kezdve, a felsőmagyarországi gőz- és műmalmok, liszt szállitmányait ingyen zsákokban határozván kiszolgáltatni: az eddig használatban volt kassai műmalmi zsákok, a betett, illetőleg felszámított összeg lerovása mellett, csakis f. é. májushó 25-ig vétetnek vissza; a határidőn túl pedig csak annak becsértéke térítettik meg.

ELADÓ HORDÓ-DONGÁK.

A leleszi pagonyban lerakva levő 40—50 ezerre meő kész hordódongák, az uradalom által, áruba bocsátatván: a venni szándékozók kéretnek, hogy tudakozódásaikkal Király-Helmecze, Fedák András uradalmi erdészhez sziveskedjenek fordulni, hol az adás-vevési ügylet is megköthető.

A FŐERDÉSZI HIVATAL.

HÁZ ELADÓ.

S. a. Ujhelyben a főutcán 499 sz. a. létező Ringelhanfféle emeletes ház az örökösök részéről szabad kézből eladó.

Értekezhetni szóval vagy levél által Ottstádt Antal cs. k. főhadnagygyal Ungvárt.

Alkuszok kizáratnak.

577

P.P.

ÁRVERÉSI HIRDETMÉNY.

Frölich Rosalia és Teich Zsigmond ujhelyi lakosok részére ugyancsak ujhelyi lakos néhai Kraus Leopold kiskereskedőtől összesen 1941 ft-59 kr. s járulékai biztosításaul lefoglalt ss 1503 ft 87 kr-ra becsült fűszer-norinbergi s rövid-árúk, eltarthatlanság folytáni nyilvános s készpénzes fizetés melletti elárveselésére f. é. június 2-ikának reggeli 10 órája s következő napjai, végrehajtást szenvedőnek kispiaczon lévő bolti helyiségében kitűzetvén erre a venni szándékozók ezennel meghívóvatnak.

S. a. Ujhely 1870 évi május 16-án.
BALOGH KÁROLY
közp. főszbiró.

P 1802.

ÁRVERÉSI HIRDETMÉNY.

Zemplénmegyei törvényszék mint csődbíróság részéről közhírré tétetik, hogy a vagyon bukott Dohos Gábor csődtömege és Végh Mária közös tulajdonát képező a s. a. ujhelyi 857 sz. tkkben foglalt 1936. 1938. 1937—1939. h. r. számú 3200 frtnyi becsértékű 717. összeir: számu ház udvar és kert, — valamint a 2709—2712 h. r: számú 1000 frtnyi becsértékű „közép káta” szőlő rét és borházból álló ingatlanok 1870-ik évi június hó 23-ik napján d. e. 10. órakor mint első 1870. évi július hó 23-ik napján mint második árverési határidőben S. a. Ujhelyvárosházánál a legtöbbet ígérőnek bírói árverés útján eladatni fognak; miről venni szándékozók azzal értesítetnek, hogy az árverés az első határidőben csak becsáron felül a másodikon pedig becsáron alul is megtartatik, s hogy bánatpénzül a becsár 10%-ja teendő le; — a többi árverési feltételek a telekkönyvi törvszék irattárában megtekinthetők.

Kelt Zemplénmegye p. trvszékének S. a. Ujhelyt 1870 évi ápril 26-án tartott üléséből.

Spilenberg Gábor
tszék. h. elnök

Bernáth Elemér
tanácsjegyző.

Birtok haszonbérbe adás.

Zemplénmegyebeli Málcza-Márk-Petrik- és Hegyi községek határában igen kedvezőleg helyezett—mintegy 1500 holdnyi szántó föld-rét- és legelő területből álló- s a szükséges gazdasági épületekkel teljesen ellátott birtokrész jövő 1871-ik évi január 1-től három — s esetleg hat évre haszonbérbe kiadatik. —

Bérleti szándékozók bővebb értesülést nyerhetnek Sáros-Patakon lakó.

Bydeskúthy Sándor

hagyatéki tömeg gondnoknál.

A Kazinczy- utcában a Bernáth féle házban az első lakás kiadandó. Bővebb tudósítást Lövy A. ur könyvkereskedésében nyerhetni.